

Tiina Äikäs, Into & Ilma Malinen

Teollisuusyhteisön arki lapsen silmin

Tehdaskaupungin lapset

Teksti: Karoliina Suoniemi, kuvitus Emmi Kyötsönen. Avain: Helsinki 2020. 85 s.

Tehdaskaupungin lapset valikoitui luettavaksi esikoisen toiveesta, mutta teollista kulttuuri-perintöä tutkiva äiti oli toki ilahtunut kirjavallinnasta. Kävimme kesällä Tampereella museoreissulla, johon kuuluivat muun muassa Työväenmuseo Werstas ja Vapriikki ”Finlayson 200 – tehtaasta brändiksi” -näyttelyineen. Tehdaskaupungin lapset kiinnitti esikoisen huomion Työväenmuseo Werstaan museokaupassa, ja paria viikkoa myöhemmin pääsimme lukemaan arviointikappaletta.

Museokäynnin ollessa vielä tuoreena mielessä 8-vuotias Into ja 5-vuotias Ilma ilahtuivat siitä, että Finlaysonin tehdasrakenuksessa toimiva Työväenmuseo Werstas sekä entisessä Tampellan metallitehtaassa toimiva museokeskus Vapriikki on mainittu heti kirjan alussa. Tapahtumien sitominen konkreettisiin paikkoihin, jotka voivat olla muillekin Tampereella käyneille lapsilukijoille tuttuja, lisää kosketuspintaa kirjan kuvaamaan maailmaan.

Kirja koostuu temaattisesti etenevistä, lyhyistä luvuista sekä niiden väliin sijoitelluista henkilöhistorioista ja tehtävistä. Tehdaskaupungin elämään 1800-luvulla tutustutaan muun muassa asumisen, perhe-elämän, työn, vapaa-ajan, juhlien, ruokailun ja vaatetuksen kautta. Arjesta syntyy näin sängen monipuolinen ja värikäs kuva. Lasten työtä tehtaissa ja pitkiäkin työpäiviä kuvataan kyseisen ajan moraaliset ja käytännölliset näkökulmat huomioon ottaen.

Tarinallisen tekstin välissä on parin sivun henkilökuvia teollistuvaan Suomeen liittyvistä historian henkilöistä, kuten Minna Canthista, Miina Sillanpäästä ja Tapio Rautavaarasta. Tällaiset lyhyet elämäkerrat ja sankaritarinat ovat olleet viime vuosina suosittuja lastenkirjallisuudessa. *Tehdaskaupungin lapsissa* ne tarjoavat konkreettisia esimerkkejä elämästä 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa. Henkilöhistoriat on kerrottu lapsuuden näkökulmasta, ja niissä on hauskoja tarinoita leikeistä ja koulunkäynnistä mutta myös raskaan arjen ja köyhyyden kuvausta. Joidenkin henkilökuvien yhteys kirjan aihepiiriin jää valitettavan pinnalliseksi, ja niiden sijoittuminen temaattisen tekstin sekaan pilkkoo lukokokemusta.

Lisäksi tekstiosien väliin on jätetty tilaa lapsen omille tuotoksille piirustus- ja kirjoitustehtävien muodossa. Tehtävien kautta lapsi voi verrata omaa elämäänsä menneisyyden lapsuuteen esimerkiksi kuvaamalla omia kesäleirimuistojaan luettuun juuri menneisyyden lasten olleen toisinaan kesäsiirtolaleireillä 4-8 viikkoa. Tehtävien miettiminen lukemisen välissä ei innostanut Intoa ja Ilmaa lukuun ottamatta 1800-luvun ruokalistan pisteytystä. Kuinka monta pistettä itse antaisit rievälle tai räätikälöörälle? Tehtäväosioon kuulunut pikapullan ohje tuli myös testatuksi esikoisen kanssa, joskin leipominen tuntui olevan haus Kempaa kuin itse pullan syöminen.

Kirjan kieli on pääosin lasten tietokirjalle sopivaa, tietoa ja kuvailevaa tekstiä hyvässä suhteessa yhdistävää. Joissakin kohdin pitkät sanalistat tekivät lukemisen raskaaksi. Aikalaistuntua lisäävät vanhat sanat kuten pytinki ja sööterska, jotka on selitetty ja ehkä hieman tarpeettomasti lihavoitu tekstissä. Emmi Kyytsösen mustavalko- ja värikuvia yhdistävä kuvitus on hyväntuulista ja keventää kirjan esittelemää, paikoitellen synkkääkin maailmaa. Kuvat miellyttivät myös lapsilukijoita.

Kirja johdatti meidät pohtimaan myös nykypäivän kysymyksiä, kuten lapsi-

työvoimaa. Kirjailija olisikin voinut rohkeammin tarttua myös vaikeisiin aiheisiin. Meillä eskarilainen ja 2-luokkalainen kuuntelivat kirjan muutamaan lukukertaan pilkottuna ja keskustelivat mielellään kirjan aihepiireistä. Uskoisin *Tehdaskaupungin lapsista* löytyvän kiinnostavaa sisältöä myös hieman vanhemmille lapsille.

Kirjan lopussa on listattu lisää luettavaa niin lapsille kuin aikuisillekin sekä nettisivuja ja museokohteita, joista saa lisätietoa elämästä tehdasyhteisöissä. Pari museokohdetta valikoituikin heti viimeistään ensi kesänä vierailtaviksi. Kirjan luettuamme seurasi kysymys: ”Luetaanhan tämä uudestaan?” Tämä lienee parasta palautetta lapsille suunnatusta kirjasta.

Tiina Äikäs on teollisesta kulttuuriperinnöstä kiinnostunut arkeologian dosentti.
tiina.aikas@oulu.fi